

poslancam in sploh postavotvorcam naključeno, kej časa v takim kraju kje na deželi živeti, kjer si ubog posestnik z deržino ni nobeno uro ponoči premoženja in še življenja svest; gotovo bi zoper hudodelce ojustrejši postave dali. — Ako bo obsojenje k smerti in telesna kazn overženo, kakor je v §. 8. predloženo, po tem že res tako rekoč ne ostane kej, pred čimur bi divja hudobija kak posebin strah imela. — Torej Slovenci, premislite to, čez kar se bo na zboru govorilo in uterjevalo; prašajte umne možé za svét, in po tem naročite svojim poslancam kakó naj v ti reči govoré in glasujejo.

Svobodoljub.

Domorodne reči verlim rodoljubam v prevdark.

(Konec.)

Ministerstvo veli, naj bi duhovniki tudi ponavljali z otroci nauk, rekši, de bi ga učiteljem neprepušali, in to je práv; veroznanstvo ni ko druge znanosti, de bi ga človek le iz glave vedil: treba je, dočim se um s kersanskimi resnicami rasvitljuje, mečiti in nagibati mlade serca, po razlaganih resnicah tudi živeti. Pa kdo zamore to boljši storiti, ko za svoj poklic vneti duhovnik? Vprašam pa, če so le 3 duhovni na taki razvlaki, kot je tu, pojde le kateket v spovednico, spraševati za velikonočno spoved, obhajati, ali pa med otroke v šolo? In ali bo vés zmučen pri učenju to dosegel, kar bi čil gotovo storil? Dajte nam kateketa!

Vernem se nazaj na svoje vprašani, ki zadevate šolsko kurjavo in bukve. Staro deržavno poslopje se je poderlo, novo pa še sozidano ni; vender se ta dva zadevka na poček izida prihodnjih odlok ozir šolstva odmakniti ne data: est enim periculum in mora.

Po starih postavah so grajsaki za šole derva dajali, zdej pa, ko je zaveza med podložniki in grajsaki nehala, kratijo se ti te dolžnosti. Kdo bo v prihodnje to skerb prevzel? Naš kmet, ki sam derva kupovati mora, šolske koristi pa ceniti ne vé, marveč dolžnost otroke pošiljati v šolo spoznava ko tlako, ne bo sam od sebe derv dajati hotel, ako ga imel ne bo, ki bi mu veléval. Nekiga dne stopim v nezakurjeno stanico, kjer so otroci mokri in raztergani od zime z zobmi šklepetali, in poprašam: zakaj de šola zakurjena ni? pa dobim odgovor: de nobeden derv ne da.

Dozdej so kresije revne otroke z nemškimi bukvami oskerbovale, kdo jim bo zdej, ko je dolgo preganjana slovensina natorne pravice dobilši svoje mesto zasel, takih bukvic v slovenski obleki dajal? Ali bojo še v prihodnost rečeni poglavarji to lepo dolžnost overševali? Naj bi to brez odloge začeli. Revšina je huda mōra, ki mladini v šoli dihati ne da.

O Vi vsi, ki imate moč in oblast, dajte mladosti hrane po kateri hlepi; dajte ji pomočkov izobraziti se v maternim jeziku. To storivši bote jo potegnili iz sirovosti, divjosti in lenôbe; s tem ji bote polajšali njeno naravno življenje; bote izkojili narod, ki bo sebi in drugim v čast. Da borme je to storiti že zadnja dôba, ako nečete de se ljudstvo ne pogrezne do dna v preziranje samiga sebe in v pohlepo po ptujim.

De smo že v nemšino globoko zabredli ne le v mestih, ampak tudi v mesticih, nam jasno kaže sledeča prigodba: Ni zdavna kar se je omožila hči nekiga kerčmarja na svoje šake v nekim mesticu blizu Hervaškiga. Na pir so bili pozvani, se vé de, vsi imenitni mestnjani. Svatje pridejo do cerkve spremljani od muzikantov. Vse je bilo vesélo. In glej! vsa ta radost zgine naenkrat. Kdo je bil tega kriv? Duhovnik: Slovensko jih je ogovoril pred oltarjem! „Z nami govori po krajnsko, kakor s pauri,“ se je na glas šepetal. Risum teneatis amici!

Glejte dragi Slovenci, kako zaničevana je Slovenija tudi pri prostim ljudstvu!

Slava, vedna slava tedej vsim, ki si prizadevajo buditi naše ljudstvo iz njegoviga globokiga sna; čin je sicer truda poln, ali je vréden večniga spomina. Pozni vnuki jim bodo hvalo vedili. Slava g. g. vrednikama Novic in Slovenije, ki se tako krepko potegujeta za narodnost našo. Slava slovenskemu društvu, ki tako modro in nježno vzdiguje našo mater Slovenijo.

J. Kobe.

Povedanje od slovenskiga jezika.

Spisal V. Vodnik.

(Dalje.)

V Gradiši se je to mésto začelo Ljuba ali Ljubljana imenovati, kér je na lepim in ljubim kraju, per vodi in per poli ležijoča. Dolenci še dan današni v več krajih pravijo Ljubljena, ne Ljubljana; de si lih je Ljubljana tudi práv, od besede ljubljam, to je: za ljubo, rad imam.

Od ljubiga prebivanja pride več imén, kakor postavim: Ljubel, Ljubno, Ljuben na Štajarskim, Ljublin na Polskim, Ljubljinic v Silezii.

Mesto Krajn je bilo od Rimcov imenovano Santikum; tukaj so knezi cele Krajne sedež iméli; zatorej so mu Krajnci s posebno zastopnostjo imé Krajn dali, in je bilo terdno obzidano, tudi ob obéh visokih bregovih Kokre in Save pred sovražnikom varno.

Stari bukviški jezik ima veliko podobnost z našim krajnskim. Bukviški jezik se tajsti imenuje, v katerim so bukve od nekda pisane. Čerke niso latinske, ampak cirilske in glagolitske, to je, stare slovenske. Te imajo podobo z greškimi. Tukaj v Ljubljani se najde več sort bukv tega bukviškiga jezika: so namreč mašne bukve, sveto pismo, breviri, besediša, pesme, druge pisanja in gramatike, to je, jezikov nauk, od kteriga bomo drugikrat več govorili, naše krajnsko pomankanje bogatili in po bukviškim popravljali, kar smo se od stare korenine na stran zašli.

Popred moramo govoriti od navad in lastnost nekdanjih Slovencev, de bomo počasi pripravljeni zastopiti, kar se bode od njih jezika réklo.

(Dalje sledi.)

Avguštin Gruber, nekdanji Ljubljanski škof.

Mislím, de ni napčno, ravno zdej nekdanjiga Ljubljanskiga škofa, slavniga gospoda Avguština Gruberja opomniti se, ko se toliko od slovenskiga jezika govoriti sliši, de se ga ljudém v starejih létih in ptujcam ni moč naučiti.

Čmu vse nepotrebno besedovanje? — Vse se da storiti, ako je le prava volja, prava ljubezen v sercu. Očiten izgled — razun mnogih družih — so nam milostljivi gosp. Avguštin Gruber, ki so rojen Dunajčan *) brez znanosti našiga jezika v létu 1816 v Ljubljano prišli in se ga toliko naučili, de so v létu 1821 pervič v Breznici na Gorenskim, v poznejih dveh létih pa bolj pogostama v raznih cerkvah po slovensko pridigovali.

Serčna ljubezen do naroda tiste dežele, v kateri so živeli, je stariga na Nemškim rojeniga gospoda spodbodla, de so se njegoviga jezika naučili.

Nej bojo ta gospod vsim tistim lep izgled, ki se našiga jezika strašijo in mislijo, de se ga ni moč naučiti.

Kosmač.

Žalostni glasi iz Šmartna pri Litli.

Pretečeni četertik 23. dan listopada gré 3 in pol

*) Rojeni so bili 23. rožnika 1763.